

Malala: Min uppgift är att hjälpa andra barn

Talibanernas mordförsök kunde inte tysta henne. I dag träffar Malala Yousafzai makthavare världen över i sin kamp för rätten att gå i skolan. Lördagsmagasinet Mia Holmgren och Lotta Härdelin har träffat den pakistanska sjuttonåringen som på onsdag tar emot Nobels fredspris i Oslo.

Vem är Malala?

Två skäggiga män stoppade den vita minibussen i Mingora i Swatdalen och skrek ut frågan till 20 skolflickor och tre lärarinnor. Ingen svarade, men flera av flickorna vände blicken mot Malala Yousafzai. En av männen höjde en pistol och sköt den enda flickan som inte hade ansiktet täckt av en slöja i huvudet.

Två år senare vet alla svaret på den frågan. Den pakistanska skolflickan överlevde och har blivit Malala med hela världen. Talibanerna försökte döda Malala Yousafzai för att hon krävde att flickor skulle få gå i skolan. Nu väcker hennes orädda kamp hopp i slumområden i Indiens megastäder såväl som i avlägsna byar i Västafrika och på andra platser där flickors skolgång inte är någon självklarhet. Politiker och artister vill spegla sig i glansen. Malala har talat i FN i New York, hälsat på Barack Obama och hans familj i Vita huset, druckit te med drottning Elizabeth i Buckingham palace och fått en låt tillägnad sig av Madonna.

Utmärkelserna har duggat tätt över Malala ända sedan attentatet. Nobels fredspris ökar ytterligare trycket på den blott 17-åriga skolflickan. När hon kommer till Oslo om några dagar är hon den yngsta pristagaren hittills och en av de mest populära.

Börjar bördan bli orimligt stor för en tonåring? Vid sidan av hyllningskören hörs allt fler kritiska och ifrågasättande röster. Vem tänker på säkerheten när ett barn som är hotat till livet av militanta extremister framträder över hela världen? Det finns också en oro för att Malala blir för beroende av den internationella pr-byrå som på frivillig basis omger henne. Försöker pr-konsulterna förvandla Malala till en ny Nelson Mandela eller Gandhi, ett godhetens varumärke som ger dem själva goodwill och publicitet?

Malala själv verkar ta all uppståndelse med fattning. När fredspristagarna tillkännagavs var hon mitt uppe i en lektion i favoritämnet fysik. Det enorma uppbåd av journalister som skyndade till Birmingham, där Malala bor under rehabiliteringen, fick vänta tills skoldagen var slut. När DN träffar Malala medger hon dock att den egna skolgången blir lidande när alla rycker i henne.

– Jag får helt klart göra uppoffringar. Jag missar skoldagar när jag reser. Jag hinner inte alltid lägga ned så mycket tid som jag önskar på läxorna. Det är frustrerande, men när jag tänker på hur många miljoner barn som fortfarande inte får gå i skolan vet jag att det är rätt att

Samhällskunskap – Mänskliga rättigheter åk 7 artikeln är hämtad från dn.se 2015-12-01
<http://www.dn.se/nyheter/varlden/malala-min-uppgift-ar-att-hjalpa-andra-barn/>

lägga ned mycket tid på att driva kampen vidare. Det är min uppgift i livet att hjälpa andra barn att få en utbildning, säger Malala Yousafzai.

Bredvid henne sitter pappan Ziauddin Yousafzai och skiner som en sol. I Swatdalen i Pakistan var han en väletablerad aktivist för rätten till utbildning, men nu är han bara känd som Malalas pappa.

– Jag är stolt naturligtvis, men samtidigt lite orolig för hur länge hon ska orka. Hon är ju fortfarande inte fullt återhämtad efter skottskadan.

Både Malala och Ziauddin Yousafzai är medvetna om vilken politisk maktfaktor hon har blivit. Folk lyssnar på Malala och därmed kan hon påverka. För de stora pengar som alla utmärkelser innebär bygger hon skolor. Därför gör det inte så mycket om den egna utbildningen tappar lite fart.

Dagen innan var en vanlig skoldag i Birmingham. När hon är hemma är livet ganska inrutat.

– Jag går upp tidigt, går till skolan och gör sedan läxor på eftermiddagen. I bästa fall leker jag lite med mina bröder Khunshal och Atal, men ganska ofta bråkar vi. De har alltid tyckt att jag retas för mycket. Efter middagen pratar jag med föräldrarna innan jag går och lägger mig.

Vi sitter och pratar i en vacker sal på Gripsholms slott i Mariefred när Malala besöker Sverige för att ta emot World's children's prize, Barnens nobelpris. Den sortens dagar har också blivit vanliga för 17-åringen och där finns det inget utrymme för

retsticken Malala. Hon kommer i ett privatplan och håller en välbesökt presskonferens där hon berättar att prissumman på 350 000 kronor ska användas för att bygga 65 skolor i det sönderbombade Gaza. Hon hinner prata några minuter med statsminister Stefan Löfven innan drottning Silvia delar ut priset vid en högtidlig ceremoni där barn från hela världen uppträder. Efteråt fotograferas hon med ministrar (som snabbt får ut bilderna på Facebook) och ambassadörer i åtskilliga konstellationer innan staben av pr-agenter lotsar ut henne.

Nästa dag väntar skolan igen, och nya upptåg med bröderna.

Så ofta som möjligt pratar Malala med bästa kompiserna Moniba i Swatdalen via Skype. Hon satt bredvid Malala på bussen när skotten föll och fick så mycket blod på sig att alla trodde att hon också var träffad.

– Vi pratar om vad som händer i Swatdalen och i skolan. Vi skvallrar en del. Moniba har berättat att flera flickor har slutat skolan sedan de förlovat sig eller gift sig. Det går bra för Moniba på proven, det tycker jag naturligtvis är jättekul.

Malala och Moniba gick i samma klass för sex år sedan när talibanerna tog makten över Swatdalen. Civilbefolkningens liv ställdes på ända under det hårdhänta styret, där mycket

Samhällskunskap – Mänskliga rättigheter åk 7 artikeln är hämtad från dn.se 2015-12-01
<http://www.dn.se/nyheter/varlden/malala-min-uppgift-ar-att-hjalpa-andra-barn/>

som varit en självklar del av vardagen, som musik, plötsligt förbjöds. Swatdalen var känd för sin danskultur, men flera av de välkända dansarna mördades och deras kroppar visades upp inför öppen ridå.

Talibanerna är motståndare till utbildning för kvinnor och på kort tid jämnades mer än 400 skolor med marken. De flickskolor som inte bombades tvingades att stänga. Khushalskolan, som drevs av Malalas pappa och där dottern var en av eleverna, höll ut i det längsta.

Under det hårdhänta talibanstyret skrev Malala dagbok som publicerades på BBC:s urduspråkiga webbsajt med det påhittade namnet Gul Makai. Hon berättade om nattlig skottlossning och rädsla men också om kampen för att få gå kvar i skolan. Först bytte flickorna ut sina kungsblå skoluniformer mot neutrala kläder för att inte dra till sig uppmärksamhet. I stället för att ta med sig skolväskorna gömde de böckerna i dupattan, den långa sjalen. Skylten utanför skolbyggnaden togs ned för att lura de militanta extremisterna.

I januari 2009 gick det inte längre. Inför vinterlovet skrev Malala: "Flickorna var inte förväntansfulla inför ledigheten den här gången. De visste att om talibanernas förbud trädde i kraft skulle de inte få komma tillbaka till skolan igen. Min åsikt var att skolan en dag skulle kunna öppna igen, men när jag gick hem tittade jag på byggnaden som om jag aldrig skulle se den igen."

Tillsammans med hundratusentals andra flydde Malalas familj från Swatdalen under en period. Efter en offensiv från den pakistanska armén kördes de militanta härskarna ut ur dalen. Flickskolorna tilläts öppna igen, men många var borta för alltid.

Ziauddin Yousafzai var en välkänd eldsjäl för utbildning redan när Malala föddes. Som liten följde Malala pappan till framträdanden på olika platser i Swatdalen. I ett samhälle där kvinnor har en mycket tillbakadragen roll drog den frispråkiga flickan mycket uppmärksamhet till sig. Efter talibanernas uttåg medverkade Malala ofta i nationell tv och blev en känd person i hela Pakistan.

Även om talibanerna inte längre styrde Swatdalen har extremistiska muslimska grupper ett starkt fäste i Pakistan. Många ogillade Malalas budskap och hoten lät inte vänta på sig.

Familjen trodde att det var Ziauddin som var målet, ingen hade räknat med att militanterna skulle ge sig på ett barn.

Efter skottet på skolbussen svävade Malala mellan liv och död. Attentatet väckte avsky i hela världen och det bidrog säkert till att Malala snabbt fördes till Storbritannien för att få bästa tänkbara vård. Efter två år går det fortfarande att se spår av skadan och operationerna i hennes ansikte. När Malala pratar ramlar vänster ögonlock ned över ögat med jämna mellanrum. Hon säger att hon inte tänker så mycket på själva attentatet längre.

– Mina åsikter gick isär med talibanernas. Jag tror på jämlikhet mellan män och kvinnor och stod upp för det, som en enkel förklaring till det som hände.

I Birmingham går hon i Edgbaston high school, där eleverna har all tänkbar modern utrustning. Pappa Ziauddin jobbar med utbildningsfrågor på det pakistanska konsulatet. Ett stort steg för Malalas mamma Tor Pekai är att numera gå med på att fotograferas utan att täcka ansiktet.

Att plötsligt och ofrivilligt befinna sig i en annan del av världen var inte lätt för familjen. Tor Pekai kände sig ensam. Huset i Mingora var alltid fullt av folk – av släktingar, av kvinnor från kvarteret som kom för att dricka te, av fattiga barn som behövde ett mål mat. Malalas mamma tycker om att handla kläder, men i Birmingham fanns det ingen att visa fynden för.

– Livet för oss har blivit så annorlunda. I Pakistan var vi en del av en stor släkt som vi träffade ofta, här är vi bara en liten familj som bor i ett hus för oss själva, säger Malala.

– En av de skillnader som förvånade mig mest i början är att folk faktiskt följer trafikreglerna i Birmingham.

Det hade jag aldrig varit med om tidigare.

Malala var överlycklig när hon kunde börja skolan förra våren, men hon kände sig ensam i den nya klassen innan hon förstod vilka roller de olika flickorna hade.

– Den stora kulturskillnaden mellan Pakistan och Storbritannien gjorde det väldigt svårt i början. När mina nya klasskamrater berättade ett skämt förstod jag inte vad som var roligt. Samma sak hände när jag skämtade, det var ingen som skrattade. Med tiden går det lättare och de förbistringar som finns kvar kommer snart att vara borta. Jag har fått nya kompisar och trivs bra nu.

Längtar hon tillbaka till det gamla, mer anonyma livet?

– Jag saknar Swatdalen med alla höga berg och vackra floder. Jag har aldrig sett en så vacker plats någon annanstans. Jag saknar mina vänner och släktingar, men också det fina vädret. I Storbritannien är det alltid kallt. Jag har alltid vetat att jag vill ägna mitt liv åt att kämpa för utbildning och jag är väldigt nöjd med det jag kan uträtta nu.

I klassrummet i Khushalskolan i Mingora står det fortfarande en tom bänk och väntar på Malala. Efter operationerna trodde hon först att hon snabbt skulle kunna återvända och ta upp kampen med rivalen Malka-e-Noor om att vara bäst i klassen. Nu förstår hon att det

Samhällskunskap – Mänskliga rättigheter åk 7 artikeln är hämtad från dn.se 2015-12-01
<http://www.dn.se/nyheter/varlden/malala-min-uppgift-ar-att-hjalpa-andra-barn/>

kommer att ta lång tid – både på grund av hälsan och säkerheten. Talibanerna finns kvar, även om de inte kan agera lika öppet.

– Det enda jag vet är att jag en gång kommer att återvända till Pakistan, säger Malala.

För några år sedan ville hon bli läkare, nu är siktet inställt på politik. Hon kan se sig själv som en framtida premiärminister i ett land där militären i dag får mer än tio gånger så stora anslag som skolan.

Malala beundras i hela världen, men i just hemlandet Pakistan finns det många som inte uppskattar det hon gör. Hon anklagas för att gå västvärldens ärenden och att attentatet i själva verket iscensattes av USA. Många ser Malala som en CIA-agent, men samtidigt finns det miljontals skolflickor som har henne som förebild.

Malala hoppas att modet och frispråkigheten ska smitta av sig.

– Många flickor får inte gå i skolan, men de drabbas också av andra samhällsproblem som barnäktenskap, barnarbete och fattigdom. Jag vill uppmana alla flickor i Pakistan att ställa krav och säga vad de själva tycker, inte vänta på att någon annan ska

agera i deras ställe. Det är det enda sättet att få till en förändring **Mia Holmgren**

Dina uppgifter

1. Varför blev Malala skjuten av talibanerna? **(1-3 orsaker)** Ledtrådar: Malalas budskap, kvinnans position, bussen.
2. Malala kommer från Swat-dalen i Pakistan. Hur förändrades livet för befolkningen där när talibanerna tog makten? **(Ge 2-4 exempel)**
3. Hur försökte människorna i Swat-dalen lura talibanerna?
4. På vilka sätt kränkte talibanerna de *mänskliga rättigheterna* för människorna i Swat-dalen?
5. Hur har attentatet förändrat livet för Malala och hennes familj? **(Ge 3-5 exempel)**
6. Malala säger i intervjun att hon kan tänka sig att bli politiker. Om hon blir premiärminister i Pakistan – Vad tror du att hon kommer att förändra i Pakistan i så fall? **(Motivera)**
7. Är Malala en viktig förebild för svenska barn och ungdomar? **(Motivera)**